

Sárospataki

Iskusági Közlöny

Főszerkesztő:

Ladányi Mihály

Társzerkesztők:

Osváth József és Stunda István

Felelős szerkesztő:

Kiss Géza

Kiadásjelmű

TARTALOM:

Kg.: Búcsú-konferansz. — Szilva Ferenc: Így volt itt a Strypa mentén (vers). — Lengyel Gyula: Az Illuska katonája. — Elesett hőseink. — Ifj. Rác Lajos: Üzenet (vers). — Kiss Géza: Kazinczy egyéni hajlandósága a német-görög klaszszikai irány követésére. — Bencze Domokos: Olga édes (vers). Osváth József: A piros király. — A sárospataki főiskola aranykönyve. — Kg.: Komáromi második könyve. — Hírek. — Hirdetések.

Megjelenik július és augusztus kivételével havonta egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sárospatak. Kollégium.

Előfizetés

egész évre 4 kor.

XXXII. évfolyam.

9—10. szám.

1916 máj.—jún.

Legrégibb

és leghirnevesebb vendéglő Sárospatakon a

Feldmesser Herman

a mai modern igényeket teljesen kielégítő

vendéglője!

Izlóses vendéghelyiség, kitűnő magyar konyha, jó bor, valódi kőbányai sör, kényelmes szállodai szobák kaphatók.

A legpontosabb, legelőzékenyebb kiszolgálás.

Alapítva 1810-ben.

Haltenberger Béla

KASSA.

A gyár teljes üzemben van. — Ruhás és gallértisztítás a legszebb kivitelben. Gyászesetben ruhák festése feketére — soron kívül. —

Postacím: HALTENBERGER RUHAFESTŐGYÁR : KASSA.

Miért

kap annyi megbizást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógyár ?

Mert

a cég teljesen megbízható, a munkája gyors és kifogástalan és az árai jutányosak. Képviselet Sárospatakon az ifj. DANGZIGER JÓZSEF cég

Igentisztelt Uraim!

Szives figyelmöket arra hívom fel, hogy

áruházamban

mindennemű uridivat cikkek a lehető legdusabb választékban kaphatók. Kérem szives bevásárlásainknak minél előbb való eszközzésére. Magamat szives pártfogásukba ajánlva, vagyok kitűnő tisztelettel

Deutsch Hermann

Sárospataki
Ifjusági Közlöny

XXXII. ÉVFOLYAM.

Főszerkesztő:
LADÁNYI MIHÁLY.

Felelős szerkesztő:
KISS GÉZA.

Társszerkesztők:
OSVÁTH JÓZSEF és STUNDA ISTVÁN.

1915—16.

SÁROSPATAK.
NYOMATOTT A REF. FŐISKOLA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1916.

IGY VOLT, ITT A STRYPA MENTÉN . . .

Szeliden nyugszik a bús májusi holdfény
 Kis Szabó Jánosnak vitézségi érmén,
 Jobbjában hűséges, kipróbált puskája ;
 — Sírva gondolhat sok muszka árva rája! —
 A másik kezében gyűrött, ázott papír,
 Százszor elolvasta, kívülről tudja már felesége mit ír :

„Szerencsés jó napot, áldjon meg az Isten!
 Igy köszönök hozzád hűséges hitvesem.
 Tudatom véled, hogy nagyon beteg vagyok,
 Megőrül a bánat, emésztnek a gondok.
 Mióta elmentél hűséges jó párom
 Annyi teher szakadt gyenge vállaimra, alig-alig bírom.

Kicsi gazdaságunk minden terhe, gondja
 Az én fejemre szállt, az én vállam nyomja . . .
 Két kis fiunk baja — kis házunk udvara . . .
 — Szép őszi vetésünk felveri a dudva,
 Nincs aki gyomlálja gondos két kezével,
 Ha csak a jó Isten, segítő jó párom haza nem vezérel.

Kérem is mindennap. Kél kicsi fiaddal
 Együtt imádkozunk buzgó áhitattal.
 Most is arra kérjük jóságos Istenünk
 Könnyörüljön rajtunk hozzon vissza nekünk.
 Ezzel be is zárom panaszos levelem.
 Hűséges jó párom, lelkem boldogsága áldjon meg az Isten!*

A muszka állásnál honvédel gyalázó,
 Bosszantó szavakkal telefirkált zászló.
 Hát hogyha elhozná? — ha elmenne érte? . . .
 — S büszke pillantást vet ragyogó érmére —
 Hűséges puskáját magához szorítja
 S indul. — Hisz úgy várja beteg felesége két kis fiacskája. —

Büszkén törik meg a lány májusi napfény
 Kis Szabó Jánosnak vitézségi érmén,
 Amint jelentkezik másnap korán reggel
 Sárosan, tépetten, de felemelt fővel:
 „Főhadnagy uramnak jelentem alássan
 Az a zászló vagy mi, a muszka oldalról őrmester úrnál van. —

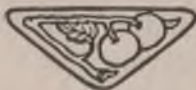
Elhozta az éjjel . . . Ugy se' aludhattam! . . .
 Szegény jó asszonyom eleped miattam,
 A két kis fiam is talán meghal éhen . . .
 Felveri a dudva szép őszi vetésem . . .
 Verejtékkel szerzett kevés szegénységem
 Nincs aki gondozza, elpusztúl nélkülem, veszendőbe mégyen.

Főhadnagy uramat alázattal kérem:
 Legyen a pártfogóm, legyen segítségem,
 Hadd mehessek haza rövid szabadságra!
 — Tán már rászolgáltam tizedik hónapra! —
 Csak rövid időre! S visszajövök aztán
 Csak míg rendbehozom pusztulásnak indúlt szegényes kis portám...

Csak míg megölelem beteg asszonyomat.
 — Mindennap azt írja, mindennap megsírat. —
 Csak míg két szép fiam egyszer megcsókolom,
 Megóvóm a bajtól szegény kis családom.
 Visszajövök aztán boldogan, szívesen!
 Főhadnagy úr kérem, hadd mehessek haza, áldja meg az Isten!"

— — — — —
 Kiss Szabó Jánosnak falusi portája
 Hej! de megváltozott ki ismerne rája?!
 Legszebb a határban kis őszi vetése . . .
 Benn a tiszta házban vidáman hallatszik
 Jó apjával játszó két kicsi fiának boldog nevetése.

Szilva Ferenc.

AZ ILUSKA KATONAJA.

Írta: LENGYEL GYULA.

Levelet kaptam. Fájó szívű édes anyám írta. Az írás itt-ott elmosódott a könnyektől, amint írta:

„Édes fiam! A nagyobbik öcséd újra ott van — immár harmadszor — a veszedelemben. Csak annyit írt: újra kezdjük a bált. Azt sem tudom, merre van. Keletnek, nyugatnak, délnek küldjem-e hozzá imádságos sóhajtásom? Édes fiam, de sokat kell szenvedni most az édesanyának!

A legkisebb öcséd, az én erős karú, szelíd, jó fiam is, itt hagyott bennünket. Elment ő is pünkösd szombatján katonának. Törődött édes apáddal úgy maradtunk itt magunkra, mint a megszedett szőlőtöke. Üres a ház, üres az udvar. Egymásra se merüük nézni, mert fojtogat a sírás. Édes gyermekeim csak még egyszer ölelhetnélek benneteket — szép három fiam — a fájó szívemre . . . De ki tudja megérem-e még én azt?

Édesapád is egész nap szóttalan. Étvágya sincsen. Csak eltolja magától az ételt azzal: nem kell, nem esik jól, hátha nekik sincsen. Nénéd is olyan, mint az alvajáró. Dolgos két keze meg-megáll a munkában s fősóhajt: Istennem, csak már vége volna ennek a gyötrődésnek!

Édes fiam, hozd el hozzánk, haza — hiszen itt van az igazi otthonotok — a kis Iluskát is. Az ő nevető kék szeme, édes kacagása, talán megennyhíti szívünk fájdalmát. Aztán jó lesz neki is onnan faluról egy kicsit a városhoz szokni.

A kis unokáimat csókold meg helyettem. Szeretettel ölelve mindnyájatokat és Iluskával vár:

szomorú édesanyád.“

Néhány nap múlva már a szép Rima völgyén ballagott velünk a vonat. A vasút mentén rendekbe száradt a kövér széna. A kukoricásokban ingvállra veőközött asszonyok kapálgattak. Az utak mellett legelésző libák mellett kurta-szoknyás leánykák játszadoztak. A juniusi meleg nap mosolygott le a tisztavízű Rima völgyére.

A felvidéki kis város utcáján haladtunk kis leánnyommal a város közepe felé. Szembe jött reánk egy század katona. Gyakorlatról jöttek hazafelé. Fáradt, poros arcukon le-le siklott egy-egy izzadságcsöpp. A tiszték is egykedvűen

meneteltek. A járda szélén három nagyobb leányka állt mellettünk. Suttogó beszédjük hozzánk hallatszott:

— Az édes hadnagyom . . . A cukros zászlós . . .
Az a fekete bajuszú önkéntes . . . Óh be szeretném megcsókolni . . .

Két tíz-tizenegy esztendő, fehér csipkekalapos leányka ért hozzánk. Kis leányom érdeklődve nézte őket, míg meg nem szólalt az egyik:

— Te Mili, úgy fáj a szívem, még ma nem láttam a katonám.

Félve szorítottam meg a kis leányom kezét s csöndesen mondtam magamban:

— Ne, ezt a városi életet ne szokd meg sohase, Iluskám.

*

Úgy vagyok néha, hogy elővesz a honvágy. Nem tudok gyönyörködni a csöndesvizű Boldvára boruló árnyékos erdőben. A csöndes szélben bólingató kalászkok is hiába integetnek felém. Haza vágyom. Olyankor nem nyugtat meg más, csak az édesanyám csókja.

A múlt héten is így voltam éppen. Letettem a tollat egy kicsit pihenni s haza siettem.

Otthon csukva volt az ajtó. Kisétáltam szeretteim után a tanyára. Árnyékos fűzfák alatt vezetett az utam. A ráboruló lombok alatt sietve, csobogva igyekezett a város felé a Temetőpatak. A tanyai kút mellett csöndesen kérődztek az ökrök. A patak felől csengő kacagás hangzott felém. Megismertem a kisleányom hangját. Csöndesen húzódtam egy nagy fűzfa mellé. Édesanyám sietett felém kitárt karokkal s olyan szíve szerint mondogatta, míg összecsókolta: Édes fiam . . . Isten hozott, édes fiam! Pár pillanat múlva már ketten csókoltak. Iluskám is megismerte a hangom s azon módon meztláb szaladt hozzám. Amint vizes lábaira néztem, elkezdett mentegetőzni:

— Apukám, ilyen jót még sohase látott. Valami gyönyörűséges ebben a patakban meztláb járkalni.

Megfogta a kezem s odavont a patak partjához. A kristálytisza vizű patak apró hullámai csobogva siettek tova a színes kavicsokon. Kisleányom lelkesen kérdezte:

— Ugy-e, hogy gyönyörű? Ugy-e, még ilyet apukám nem látott?

— Az, gyönyörű! Ilyet apuka még csakugyan nem látott . . . De nagymamád látott . . . mikor édesapád éppen így kacagott, játszott e kis patak medrében, mint most te, kisleányom — mondtam s az lluskám nevető kék szemére egy hosszút csókoltam.

— Ugy-e, fiam, olyan itt most is minden, mint gyermekkorodban? — szólalt meg mellettem édesanyám.

— Olyan, csak a fák sokkal nagyobbak — mondtam.

— Meg mi fáradtunk meg. Öregek lettünk. Nyárban is fehérlik fejünkön az élet hava — mondta csöndesen édesanyám.

Aztán kart karba öltve, elindultunk a sárguló búzátábla szélén távollevő szeretteinkről beszélgetve, hazafelé. lluska a búza szélén szapora kezekkel gyűjtötte bokrétába a szarkaláb kék virágát. A margarettához odasímúlt kis kezében a földi mogyoró piros virága. Kék szemé versenynevetett a búzavirággal, amint kérdezte:

— Hát anyuka hogy van? Mit üzent Gyurka, Böske, Lackó?

Lassan beszélgetve beértünk a temetőbe. Édesanyám és lluska előre siettek. Én elmaradtam, a sírok emlékköveit nézegetve. Egyre több és több ismerős névvel találkozom idekint a temetőben, akiknek arcát már hiába keresem odabent a városban. Jól esik egy egy gondolatban megemlékezni róluk. Árnyékos fák alatt mind a két nagyapám, nagyanyám pihennek csöndesen. Távolabbról jó öreg tanárom családi kriptája fehérlett felém. Csöndesen, meg-megállva haladtam a régi és új sírok között.

A temető sarkán, díszes sírboltokkal egy sorban, egy csinos kápolna ragadta meg a figyelmemet. Élősövényvel körül vett kertje kapuját, két oldalról átölelve tartja két pirosvirágú kúszó rózsatő. A rózsák szirmai a vállamat érintették, amint beléptem a kis kert homokos útjára. Egy díszes kápolna állt előttem. Homlokzatán két összeboruló, színes majolika címer. Alatta márványba vésve a következő felírás:

Margit-kápolna.

A szorgalmas, szerény és igazszívű feleség
A világ egyik legjobb asszonyának,
a r. kath. Munkácsi Süteő Istvánné,

sz. Nagyszalatknyai Br. Fischer Margit
emlékére építette ev. ref. kereszt. férje.

A saját földjén.

Az igazi keresztényi szeretetben nincs
valláskülönbség.

Megilletődve kerestem édesanyámat és kis leányomat. Jó távol tőlem, apró fekete keresztekkel jelzett sírok között álltak egymás mellett. Nagyot kerültem s úgy közeledtem hátulról hozzájuk. A katonák temetőjében voltak. Előttük egy egyszerű fekete fakeresztben fehérbetűs írás: „Michael Dudás, 19. Jáhr. Gest. 1915.“ A sírhant barna göröngyei között, ott pihent az Iluskám bokrétája. Az egyszerű fakereszt előtt pedig lehajtott fővel imádkozott az ősi kálvinista ivadék, a két református papleány, a nagymama és az unokája.

Az imádság utolsó hangjait még hallottam, amint édesanyám után mondta a kisleányom:

— A szabad magyar földben csendes legyen síri álmod. Ámen.

Iluskám felém fordult s elkezdte magyarázni:

— Ennek a szegény katonának a sírján nem volt virág, apukám . . . Már egy hét óta hordunk rá a nagymamával . . . Ez az én katonám!

Könnny szökött a szemembe. A temető sarkáról ide világított a Margit-kápolna fehér fala. S nekem úgy tetszett, hogy látom rajta a felírást arany betűkkel csillogni az alkonyodó napfényben:

— Az igazi keresztényi szeretetben nincs valláskülönbség

*

Kis leányom kérdezősködése riasztott fel gondolataimból:

— Apukám, mi az a Michael? — kérdezte a felírára mutatva.

— Mihály — mondtam.

— Ugy-e, német volt ez a hős katona?

— Nem az, kis leányom. Szatmármegyei magyar volt. Dudás Mihálynak hívták. Hősi halált halt tizenkilenc éves korában.

— Szegény Mihály! -- mondta Iluska. — Azért nem volt hát a te sírodon virág, mert magyar létedre németül van a kereszteden az írás . . . Arról pedig, hogy talált volna meg . . . a te szegény . . . magyar édesanyád!

Elesett hőseink.

Név	Minőség	Megjegyzések
Soltész Géza 1913. éretts., technikus Legenye.	65. gy. e. zászlós.	Nagy ezüst érem és első oszt. ezüst kereszt. Északi harctér 1916.
Soltész Lajos 1916. éretts., Legenye.	65. gy. e. hdprd.	Orosz harctér. 1916.
Bán Bálint 1916. éretts., Legenye.	65. gy. e. hdprd.-j.	Delejoznál. 1916.
Janócsik András volt gimn., agteleki tanító.	20. h. gy. e. hdprdt.	
Vörös Lajos 1915. éretts., Balsa	65. gy. e. zászlós	Jazloviecnél. 1916. jun.
Lakatos József 1914. éretts., kat. akad. végzett. Noszvaj.	9. honv. gy. e. főhadnagy.	Orosz harctér. 1916. jun.
Reviczky Ádám 1912. éretts., Bánóc.	65. gy. e. hdprd.	Orosz harctér 1916.
Komjáthy Zoltán joghallgató Zsip.	65. gy. e. hdprd.-j.	Orosz harctér. Koropiec-szaka- szon. 1916. jun.

Kérjük olvasóinkat, hogy hozzátartozóikról legyenek szivesek a pontos adatokat szerkesztőségünkhez juttatni, aranykönyvünk számára.

ÜZENET.

Ülj le este a zongorához
 Csipkés, könnyű, fehér ruhában;
 — Szerelmesed rólad ábrándoz
 Messzi, havas fehér világban.

A csillár lángja világítson
 S te játsz egy bús Chopin-keringőt.
 — Szerelmesed a harci síkon
 Hóból kap most fehér terítőt.

Piros vére elfolyik lassan
 És te nem látod őt soha.
 — Ő veled van még gondolatban
 S arcán derült a mosolya.

Holnap csendes, fehér halott lesz
 S csak az emléke él tovább,
 Lát lázalmában téged kedves,
 S hallja szólni a zongorát.

Te is emlékezz néha róla!
 De ne hordj érte gyászruhát.
 Mintha halottad nem is volna,
 Te légy derült, vidám tovább.

Ő kívánja most utoljára:
 „Ne legyen könnyes a szemed,
 Ne felejts el, de ne is gyászolj! —
 Szeressed az emlékemet!”

Ifj. Rác Lajos.

KAZINCZY EGYÉNI HAJLANDÓSÁGA A NÉMET-GÖRÖG KLASSZIKAI IRÁNY KÖVETÉSÉRE.*)

Irta : KISS GÉZA.

Kazinczyt élete külső körülményei és egyénisége alapvonásai egyaránt a német-görög klasszikai irány követésére predesztinálták. Fejlődése hozza magával, hogy a magyar irodalom megújítására törekvő deákos és franciás iskolát elmellőzve, egy harmadik iránynak: a német görög klasszicizmusnak legyen a hive, munkása, majd ennek diadalra jutásával — egész irodalmunk atyja, vezére.

Szinte egyedülálló irodalomtörténetünkben az a korai foglalkozás az irodalommal, amit Kazinczynál látunk, de már az első ilyenmű nyomoknál észrevehetjük, hogyan fordul érdeklődése a német irodalmi termékek felé?

Külső körülmények. Alighogy tanulni kezd, nemeslelkű atyja gondoskodik róla, hogy a német nyelvet elsajátítsa. „A kézmárki tót deák bennünket *a német nyelv tanulása*ba egy képekkel gazdag biblia olvasatása által vezete“, írja 9 éves koráról. (Pályám Emlékezete I. könyv 2. rész.) Kézmárkon házigazdája szíveségéből a Tugendschule c. könyvhöz jut; „ebből tanulék meg németül, ebből — tehát egy *német* műből! — kapék még több *kedvet az olvasásra*“. (P. E. I. 3.) Atyja kívánságára egy német írónak, Gellertnek egyik, a vallásról szóló értekezését *le is fordítja* és, ha Öry Gábor professzor nem útalja könnyebb szövegre, ez lett volna első nyomtatásban megjelent műve is. Tizenhét éves korában megjelent első műfordítása: „Az amerikai Podoc és Kazimir“ (1776.) is *németből* való átdolgozás. Még pataki diák, mikor egy pesti könyvtárúsnál „szemébe tűnik“ Wieland „Musarion“-ja és „Gratii“; „megszerzi *s addig-addig olvassa, míg egészen megérti a német szöveget* s „azután Musarion, a Gratzia és Diogenes vala olvasásom s egyedül a három“. (P. E. I. 13.) Így szereti meg fokról-fokra jobban a német irodalmat. Szinte szemmel látható a további fejlődésében, mint emelkedik a lipcsei kör anakreonistáinak olvasásától és utánzásától feljebb-feljebb, amíg bámulatos tájékozottságot szerez az egész számottevő német szépirodalomban és megtalálja költői ideálját istenített Góthéjében s annak is fokozatosan tökéletesbbülő költészetében. De azok közt a külső körülmények közt, melyek oly határozottan segítették elő fejlődését a német eszme- és érzelemkör el-

*) Részlet szerzőnek *Kazinczy és a német görög klasszikai irány* c. tanulmányából.

sajátításában, legfontosabbak talán a *bécsi utazásai*. Mint a P. E. II. 13. részében mondja: Bécset *tízszer* láttam. Legjelentékenyebb minden bizonnyal az első (1777.) s a második útja (1786.) A császárváros műkincsei, (Belvederi képtár) művészi celebritásainak látása (Brockmann színész, Storazzi színésznő stb.) s az irodalommal ösmerős egyénnel folytatott társalgásai mind mély, lendítő hatású élményként maradtak vissza lelkében. Bécsben már ekkor egyre erőteljesebben kezdett elhatalmasodni a *német szellem*. A XVII. sz. franciás ízlését egyre hathatósabban mosta el az a jellegzetesen germán áramlat, mely Németországból Wienbe is átcsapott, az u. n. Werther-láz, mely először jelezte az emberiség hódolatát Göthe mérhetetlen zsenije előtt. Kazinczy ekkor még nem ösmerkedik meg Göthe költészetével, de „Bácsmegyei“-je ennek a beteges német szentimentalizmusnak terméke s eredete — bár közvetve — az ifjú Göthe Wertherére vihető vissza.

Azonban nemcsak a külső körülmények, hogy t. i. 1. Az első nyelv, melyet az anyanyelvén kívül megösmert — a *német*; 2. ismeretvagyát *német* mű kelti fel; 3. az első klasszikus irányú mű, mellyel megösmertedik, a Wielandé, *véletlenül* tűnik szemébe; 4. Klopstock tanulmányozására *szerelmese és szerelmi reminiscenciái* ösztönzik; 5. korának ízlése *német* irányba hajlott, — hanem *egész egyénisége* a német szellemben való működésre, közelebből a német-görög klasszikai irány követésére indítják.

Egyénisége alapvonásai.

Első ily vonása jellemének a finom *fogékonyság*, mely azonnal hajlamossá teszi rajta kívül álló hatások befogadására s mely azonnal reagál ezekre, úgy hogy egy-egy külső ok benső hatóerővé alakul át bensejében.

Uralkodó jellemvonása az *érzelmesség*, mely nála gyakran az érzelgősségig fokozódik. Talán ez a vonás az, mellyel kapcsolatban leginkább mondhatjuk Kazinczyról, hogy „az emberek olyanok, mint koruk“ (Shakespeare : Lear). Olyan ő, mint a Werther-kor túlérzékeny német gyermekei, akiknél divattá vált*) a sírás. Kazinczynál a sírás nem egyszer a műélvezet legfelsőbb fokának a kifejezője (Belveder, Burgtheater stb.). Harmadik idetartozó vonása a lelkesülő *idealizmus*; vajon hol találhatna ennek kedvezőbb táplálékot, mint a göröggel hatrányozott német idealizmusban? E tulajdonságából folyik gyakori elragadtatása. Riedl Frigyes helyesen nevezi ezt „önzetlen enthusias-

*) Sőt Kazinczy *levelező kedvére* is hatással kellett lenni a kor divatjának, mert: „A levelezés akkor nagy divatban volt. A leveleket azért írták, hogy egy s más körben felolvastassanak s mindenkinek mutogassák, mint valami új költeményt.“ (L. Lewes-Szász K. I. kötet 245 l.)

musnak, mert nem önző, földies vágyak keltik ezt fel, hanem mindig valami szép, magasztos, ami *annál erősebben ragadja meg lelkét minél kevésbé egyénhez kötött, minél inkább „általános embert”*. Ez az önzetlen idealizmus a magyarázója annak a határtalan tiszteletnek is, melytől áthatva — nejét ajánlja fel br. Wesselényinek, hogy ily kiváló hazafitól szüljön neki fiat. *Természszeretete* is új meg új örömet érezhet Klopstock ódáit s Göthe örök bájosságú költeményeit olvasva. De talán legjobban odaforrasztja a német-görög klasszicizmushoz az *abstract szép szeretése*. „Egyszerű tárgy vagy egyszerű, általános eszmék — mondja Riedl — kellemes és világos, tetszetős rendben élénk állítva ime a classzikus művészet főjellege.“*) Ezt a meghatározást pedig lényegében belesűrítve találjuk abba a vezérelvbe, mely a német-görög klasszikai irány célját kiszabta, útját kimérte. Ez utóbbi vonás szorosan összefügg a *csinos forma iránti élénk érzéssel*, ami Kazinczynál, szinte ösztönszerű s amelynek oly sokat köszönhet irodalmunk, ha azt az eredményt akarja elkönyvelni, melyet a Kazinczy által irányított nyelvújítás hozott létre.

Az ó-klasszicizmus fejlesztő hatása. Tárgyilagosság kedvéért meg kell említenünk, hogy bár Kazinczyt fenti jellemvonások kapcsolták a német-görög klasszicizmushoz, de viszont e tulajdonságok kifejlődésére nem maradhatott hatás nélkül az ókori klasszikusok tanuimányozása. Kedvvel tanulta ő a latin poétákat is, mint maga mondja: „sok örömet az Ovid keserveiben nem találék ugyan, de a Metamorphosisok könyveit, Virgilnek kivált ecclógájit, és amit Horátnak ódájiban már megértheték, *megtanúltam, bár nem parancsollattott.*“ „A Bodrog szélei s a berek a Bodrog jobb szélén, zenegének, midőn ott magamban és elakadás nélkül mondám Alexist, Corydont s Daphnének elváltozásait.“ (P. E. I. 6.) S hogy a görögökkel is foglalkozott, annak legyen elég bizonyossága e két Édes Gergelyhez írott leveléből vett idézet „Én Theoritnak ezt az Idylljét... *fordítottam egyszer görögből.*“ Anakreonnak „Az én lantom“ c. költeményéről írja: „*tudván könyv nélkül . . . lefordítottam azt.*“ Annál könnyebben érthető tehát lelkes odaadása a német-görög klasszikai irány iránt, ha tudjuk, hogy abban a régi költészet halhatatlan erényeit találta fel megújítva, mert hiszen ez új klasszicizmus lényegét sem alkotta más, mint amaz ókoriét, t. i. az alak, eszme és érzelem egyenjogúsága.

*) Riedl Frigyes: Kazinczy Ferenc és a német irodalom. (Bpesti Szemle 1878.)

OLGA, ÉDES!

*Május van megint.
 Az égen bús, nagy jelleg ing,
 mint régi emlék árnya, rongya,
 fekete, vastag, néma gondja
 egy frissen ásott sír felett.
 Messze napkeletről,
 hegyek orma mellől
 imhol az üzenet.*

*Várom valamit.
 Talán egy bájos, rózsaszín lapot.
 Tán egy virágot, amit Ön szakít . . .*

*Várom a csókot,
 mit egy csodaszép leány
 vérpiros ajka tartogat nekem.
 Talán az Öné, talán a másé,
 kinek csak emléke jött velem,
 hogy legyen egy szomorú szemfödelem.*

*Várom a csókot,
 mely édes, mint a bor
 s mellyel illeti sápadt homlokom
 a zord halál,
 ha földre száll,
 mikor csattogva, zúgva, kormosan
 fejünk felett a légen átrohan
 s dübörgő lépte döng a halmokon.
 Várom a halált,
 füstös, nagy ágyúk dörgő szavát,
 tépett szívek, véres homlokok
 világmegváltó diadalát.*

Várom a csókot,
mit a béke rejt,
ha arca, mint a nap ragyog
és tündöklök a roppant tér felett,
hol csöndbe', titokba', jeltelen
alszik sok lemondás, sok szerelem,
sok szent rajongás, honfigond
és minden, ami széthullt csontokon
porlad a mélybe' lenn.

Bencze Domokos,
e. é. ö.

A PIROS KIRÁLY.

Irta: OSVÁTH JÓZSEF.

Apró patakokban futott lefele a hegyről a hólé. Verőfényes márciusvégi nap símogatta a fakadó gyepet, a melyen itt-ott barnúlt egy-egy málani kezdő fagyos rög, amit az árokból dobtak ki. Igen az árokból, ahol már egy hónapja tűzben, fagyban állottak a honvédek.

Fent a hegy széles taraján két század honvéd feküdt egymás mellett. Kemény világot éltek abban az időben. Oriási orosz tömegek özönlöttek le a szemközti hegyekről. Azok voltak, akik Przemyslt őrizték, amíg felszabadultak és a Kárpátokba jöttek meghalni. Ma aránylag csend volt. Tegnapra kirohamozta magát a muszka, úgy látszott ő is pihen. A honvédek már egy hete nem kapták meg hátúlról a meleg ételt, mert állandóan tűz alatt volt az út, fagyott, kemény konzerv járta mindig. Egy kis meleg a fázó testbe de jót tett volna, de még tüzet sem volt szabad gyújtani, mert a füst nappal, a fény éjjel irányúl szolgál az oroszoknak. Ez a mai csendes idő reménykedő bizalommal töltötte el őket.

Csakugyan. Alulról bakák igyekeztek felfelé. A postát hozták, meg szalonnát, friss kenyérrel, amíg a gulyás elkészül.

Nánay hadnagy a századparancsnokkal beszélgetett épen, amikor elébe állott egy baka.

— Hadnagy úrnak alássan jelentem Fekete zászlós úr azt üzeni, hogy ebédre malac lesz.

— Malac?! Ne hazudj te!

— Isten ugyse nem hazudok alássan jelentem. Meg azt üzeni, hogy hadnagy úrnak is küldet, ha igen nem lönek a muszik.

— Ez nem beszél bolondságot ugye?! fordult Nánay a századparancsnokhoz. De jó is azoknak ott lent a könyhánál. Mond meg, hogy köszönöm előre. Honnét az a malac te?

— Téglás tizedes úr lőtte valahol. Tót malac volt, oszt eltévedt.

A századparancsnok főhadnagy jóleső mosolygással pödörgette a bajúszát. Tetszett neki a dolog. De hogyis ne! Akkor már a konzerv is fogytán volt, tegnap két em-

bernek egy jutott, meg egy darabka zwiback. Igaz, hogy kutyább időkét is éltek már. Sambornál három napig egy doboz kocka cukron élt a század, de azért sokat kibír egy ember! Nánayt egészen lebilincselte ez a túlvilági hang: malacpecsenye. Ami jót csak elképzelt magának, ha haza kerül most mind semmi lett ehez képest.

— Hát jó! nem jó, hanem nagyszerű, de ha a zászlós becsap, vagy beüt a muszka krach, akkor haragudni fogok mondta a főhadnagy.

Nánay az óráját nézte. Délelőtt tíz óra volt. Az étel kitudja mikor kerül fel, addig a türelmetlenség mindig bánatáná, elhatározta, hogy átmegy a szomszédba a hetedik századhoz. Meglátogatták néha egymást, elbeszélgetett egy pár jókedvű cimborájával, vagy kártyáztak legtöbbször, amikor a szolgálat engedte. Ennyi szórakozása volt, amennyire szórakozásról lehet beszélni, de nem is volt többre szüksége. Nem levelezett senkivel, otthonról nem hozott magával emlékeket, amiken eltűnődne néha. Katona volt, akinek parancsolnak, akinek kötelessége van. És itt, ahol néha minden perc az örökévalóságba nyúlik be, ahol minden pillanatban a halállal játszik az élet és a halál, ez a közönséges, de titokzatos valami a maga ezerféle borzalmával végképen igénybe veszi az idegek minden erejét, egy pár jó ízű kártyaparti szintén kipihentette az izgalmaikat. De csak nagyba játszottak. Volt pénzük, nem is tudták elkölteni, néha úgyszólván csak felesleges értéknélküli teher volt, mert a golyótól nem véd meg, az élet pedig hajszálon függ. Állandóan nagy pénzek forogtak, néha egy vagyon. A szerény nyárspolgári kétfilléres kaláber különben sem elégítheti ki azt, aki a fekete kávé sálka számra issza.

Sziklás, fenyőtönkös darab föld választotta el őket egymástól. Tavaly még gyönyörű fenyves volt, de azóta csak a lomb maradt a földön. A fákat levágta a gránát, meg elhordták a bakák melegítőnek vagy a konyhához.

Amikor bekúszott a lövészárókba, a kis Végh önkéntes hurrával ugrott a nyakába. Nánay nagyon szerette ezt a jókedvű fiút, aki még a tizenkilencet be se töltve önként jött a harctérre. Az ő keze alatt volt otthon az önkéntesiskolában, egy falusiak, rokonok is voltak.

— Szervusz Laci bátyám! No csakhogy itt vagy, már azt hittem, hogy sohase látlak többé. Kutya világ volt tegnap. Képzeld, felterjesztettek kitüntetésre.

— Igazán!? Derék dolog öcskös! Hogy vagytok?

— Jól. Csak Szenes zászlós úr kapott egy golyót a kezébe. Már azóta a kórházban is van. Hanem a többiek örülni fognak, hogy itt vagy. Tóth Gyuri különben igen feni rád a fogát, amiért a múltkor elvitted a pénzét. Csak vigyázz! Most is játszanak.

A játék egyébként rendesen azzal végződött, hogy valamelyik tárcája leszerelt, mert hitelbe nem játszottak, vagy a századparancsnok ugrasztotta szét őket.

A tisztí fedezetekhez értek. Nem volt benne senki. Egy alak látszott benne mozogni háttal a homályban.

. . . Igen, nincs újság . . . Megkapjuk? . . . Alkonyatkor drótot kérünk, mert a borókásnál szétlőtték . . . Ha lehet hamarabb is . . . És az étel?! . . . Jó . . .

A századparancsnok beszélt a telefonnál. Nánaynak eszébe jutott a malac. A gyönyörű, rózsaszínű, ropogós pecsenye. Talán mégsem kellett volna átjönnie?! A lövészárók fordult egyet, egy kicsit meghajlott könyökben, aztán kiegyenesedett megint. Három katona kártyázott az árok közepén.

— Lefoglalom a bankot! kiáltotta Nánay.

— Szervusz Laci! szervusz! Épen jókor jöttél. Gyuri veszettül nyer. Nem birunk vele, — mondta Takács hadnagy.

— Akkor kipróbálja rajtam a szerencsét, Hogy éltek fiúk?

— Megvagyunk, hadnagy úr, — szólt Rosthy — és már osztotta is a kártyát Nánaynak.

Azzal megindult a küzdelem. Komolyan, szótlanul ahogy igazi kártyások szoktak, csak a kimondások hangzottak. Ötkoronás alap. Nagy pénzek forogtak. Tóth rácsapott az előtte levő jancsi és egyébék, piros hasú bankócsomóra, a szemében fény villant meg.

— Eddig megyünk Laci!

Nánay elértette a kihívást, hogy Tóth köszörülni akarja a multkori veszteségét. szó nélkül kivette a tárcáját. Gyönyörű tavaszi nap süttött felettök, szinte érezni lehetett, mint szívja fel magába a földből a fagyot. Apró bárányszőcskék úsztak az égen és a muszka hallgatott. Néha elszívott felettük egy golyó, vagy valahol messze Uzsok táján gránát robbanását hozta feljök a szél — oda se néztek. Rosthy különben mindig azt mondta, hogy ő csak

akkor nyer, ha a gránát is megerősíti a kontráját. Lassan símán ment a játék. Nagy különbségek nem voltak, hol Nánay, hol Tóth húzott maga elé egy csomó bankót. A másik két partner inkább csak passzív szerepet vitt. Nekik nem járt most a kártya és érezték, hogy a küzdelem Nánay és Tóth között folyik.

Úgy két óra körül megpihentek. Rosthy paprikás szalonnát hozatott ki a „fészekből“, amint a földalatti lakosztályát nevezte, aztán folytatták megint. És a szerencse nem akart színt vallani, mint mikor két egyforma erő küzd egymással, ide-oda fordult. Máskor, ha az egyiknek megindult végig fölényben volt a többiek felett, elnyerte a partnerek pénzét, de most ez így rendkívül izgatta őket. Egy gránát repült felettük, hatalmas robbanással rázta meg a földet — észre se vették. Tóth már elvesztette a hidegvérét, meg-megreszketett a lap a kezében.

— Mi van velünk fiúk?

— Nem birunk egymással.

— Nyugodtabban játszol mint a múltkor, szóló Takács.

— Ej! Nyugodtabban! Az nem számit.

Szinte reszketett a hangja az izgatottságtól. Takács rá se figyelt, csak azért szóló, hogy mondjon valamit. A századparancsnok főhadnagy ott állt felettük s elmosolyodott a Tóth szavára.

— Gyurka, megint veszteni fogsz,

— Én? kérlek! Hisz csak én vagyok formában. Laci nem boldogul. A múltkor, hogy játszott?!

A telefonnál csengettek, a főhadnagy ott hagyta őket.

Nánay nem sokat törődött a játékkal. Szinte örült, mikor Tóth nyert. Nem szerette amikor forog, hajlik a szerencse, csak, ha megindult a nyerése, vagy vesztett, akkor tudott élvezettel játszani. Egy parti rá nem gyakorolt nagy hatást, hanem, ha már kialakult helyzet állott előtte, ha dacolhatott a veszteséggel, vagy megakarta tartani a nyereségét, akkor érezte magát elemében. Akkor tudott megfeszített erővel játszani, de a szerencsését nem erőszakolta. Délután három körül járt már az idő. Tóthon erő vett a láz. Egész halom pénz volt Nánay előtt, aki idegenkedve nézett a bankókra. Nem örült a nyereségnek, hanem sajnálta a tehetetlenül erőlködő Tóthot, aki mindenáron nyerni akart. Érezte a fölényét az ideges emberen,

nem tartotta dicsőségnek nyerését, de nem akarta figyelmeztetni, mert még sértésnek veheti.

— Gyurka, minden partit megnyeretsz az ellenfeleddel! — szólt Rosthy összecsapva a kártyát.

— Én?! csattant fel Tóth. — Igazán nem értem miért beszélsz! Én jól hívtam.

— Ugy? Ha kihívod a piros királyt, megnyered az ultimót.

— A piros királyt?

— Igen! Utolsó előtt.

— Azt hiszem tévedés van a dologban. Különbözik üldöz most ez a lap. Ha hozzám jön, mindig megbukom.

— Nem gondolnám, hogy tévedtem szólt Rosthy. Különbözik a lényeg az, hogy ultimó húsz, játék le megy, tíz koronát fizettek. Nem sok, de én nem játszom tovább.

— Ahogy tetszik, mondta Tóth.

Máskor elütötték a dolgot egy rossz viccel. Rosthy, aki titkos ellenszenvvel viseltetett a középiskola iránt, kimondta Tóthra, — aki civilben harmadéves filozopter — hogy úgy játszik mint Herodotosz. Most azonban forró volt a levegő.

Tóth már boszankodni kezdett. A homlokára verejték ült ki. A lábát idegesen mozgatta az asztalka alatt, amit valami elpusztult rusnyák házból rekviráltak a bakák. Tudta, hogy nincs szerencséje, de nem hagyta volna abba. Még volt pénze, de már az utolsó százast vette ki a tárcájából. Egy rózsaszínű levélboríték esett ki belőle.

Nánay sietve ragadta meg az alkalmat, hogy enyhítsen a feszültségen, mosolyogva mutatott a levélre:

— Látod Gyuri, azért nem nyersz! Kártya, vagy szerelem, de a kettő együtt nem lehet. Én is szívesen vesz...

— Játsszunk kérlek — szólt Tóth ingerült hangon. Azt hitte, hogy gúnyolódik vele Nánay.

Es játszottak tovább. Tóth újjai közt alig simúlt a kártya. A szemében zavaros, lázas fény égett és vesztett, nem szívesen bár, de vesztett.

Hirtelen zaj hallatszott. A bakák az árok sarkába tömörültek. Megjött a konyha. Friss, meleg ételszag csapott feléjük, amint felnyitották a gulyásosüst tetejét. Melegétel! Akkor már hetek óta nem láttak ilyet, mert állandóan tűz alatt volt az út. Takács felugrott, Tóth is felkelt. Nánay-

nak eszébe jutott az ő felségesnek ígérkező ebédje, elhatározta, hogy haza megy.

— Maradj itt ebédre — szólt Takács.

— Dehogy is maradok. Nekünk különbet főztek most.

— Ugyan mit?

— Amilyet a tábori püspök eszik, meg a vikáriusa.

— Kaviárt fánkkal?

— Nem, hanem malacot! Igazi, ropogós, pirostrasült malacot!

— Talán Nikolajevics küldte?

— Nem, nevetett Nánay — hanem Fekete zászlós kerítette valahol. Engedjete meg fiúk, de haza megyek.

— No az a malac! szólt Tóth — meghíhatnál engem is — kárpótlásul.

— Nem, senkit! mondta a századparancsnok. Itthon maradsz.

— De Véghet elengeded legalább, kérlelte Nánay.

— Jó, csak aztán vissza azonnal!

— Tudod mit Laci!? Jöjjetek vissza mind a ketten, majd folytatjuk tovább. Mára úgysis benne vagyunk.

— Hogy többet veszíts?

— Azt nem! De most nem járt a kártyám. Az az átkozott piros király mindig bajt hozott.

A partnerek nevettek. Nánay elbucszott tőlök, Tóth megegyeszer megígértette, hogy visszajönnek.

Az árkot csak épen hogy elhagyták, srapnell pukkant felettök. A golyók nagyokat koppantak a sziklán. Végh leesett a földre, Nánay hozzá kapott.

— Valami bajod van?

— Nincs semmi, csak elestem, hanem Tóth csúnyán kikapott. Sokat nyert el?

— Nem tudom, nem számoltam, de a hatszáz koronát meghaladja. Csunya játék volt. Sajnálom, hogy a multkor játszani kezdtem veled, azóta nem hagy békét, de következetesen veszít. Ő bánja! Hanem a malac, öcsém, a malac!

II.

Az idő kezdett hűvösödni. Észak felől apró, szürke felhősávok húzódtak az égre. Nánayék visszafelé tartottak. A malac pompás volt, a szakács minden művészetét ki-

fejtette a ritka pecsenye érdekében. Nánaynak nagy kellemetlen volt a visszatérés, szívesebben pihent volna otthon egy jó szivar mellett, de mert megígérte: vissza kellett térni.

Még félúton sem voltak, amikor irtózatos dörrenés reszkettette meg a levegőt. Magasra felvágódott föld, sűrű füstfelhő szállt az égnek a Takácsék lövészárka felől. Egy pár kiáltás hangzott, aztán csend lett. Nánay felkapta a fejét, de a sziklától és a hegyhajlástól nem láthatott meszszire, aztán nem is foglalkozott vele tovább, hisz aki itt él, az nem ügyelhet minden lövésre, mert minden pillanatban magát érheti.

Füst, égett, perzselt szag csapott feléjük, amint beléptek a lövészárkba. Sietve mentek előre, amíg a fordúlónál meglátták mi történt.

— Mi az? Mi van itt?

— Hadnagy urnak alássan jelentem beköppött egy gránát, felelt egy baka.

— És . . . és kiket?

— Tóth zászlós urat, Rosthy zászlós urat meg Takács hadnagy urat . . . két ember megsebesült.

A századparancsnok jött. Néhány baka sátorponyvában valami terhet hozott. Koromtól fekete vérfoltok voltak rajta.

— Itt vannak a partneraid Laci! Mihelyt megebédeltek, azonnal leültek játszani megint és . . . és nem sok maradt belőlük.

Nánay megrázkódott. Ha itt marad ebédre?! Szegény, szegény fiúk! Egy mély gödör volt a kártyaasztal helyén, őket meg innét-onnét szedték össze. Ugy érezte, hogy a tárcájában megmozdul a délelőtt nyert pénz. Könny szökött a szemébe és zavarosan, homályosan valami fehértarka papír félét látott a földön. Megtörölte a szemét . . . A piros király volt. Keserű dühvel rugta be a gödör közepébe.

A sárospataki főiskola aranykönyve.

XI. A sárospataki főiskola hadbavonult jelenlegi és volt növendékei:

Név	Minőség	Megjegyzések
Windisch-Graetz Lajos herceg, volt joghallgató.	Vezérkari százados.	Háború eleje óta harctéren, több rendbeli magas kitüntetéssel.
Sőreghy János* 1910. éretts., jh., Nagycigánd.	85. gy.-e. hadnagy.	Orosz harctéren.
Dr. Binét Menyhért* sárospataki ügyvéd.	65. gy.-e. zászlós.	Orosz fogoly.
Szilva Ferenc* volt gimn. és jh., Rásony.	16. h. gy.-e. önk. tizedes	Orosz fogoly.
Ifj. Rác Lajos* joghallgató, Sárospatak.	10. h. gy.-e. önk. tizedes.	Bal alsókar seb. Orosz fogoly.
Dr. Bácsmegyey Jenő ügyvédjelölt.	76. gy.-e. főhadnagy.	Orosz harctéren.
Szabó József lelkészjelölt Abaújvár.	34. gy.-e. hadnagy.	Önként jelentkezett. Orosz harctér.
Vincze Károly hittanhallgató, Ujsóvé.	5. vartüzér önk. tizedes.	Montenegrói és dalmáciai fron- ton. Résztvett a Lovcsen elfog- lalásában.
Dr. Horváth Zoltán joggyakornok, Tokaj.	hadnagy, századparancsnok.	Orosz harctér.
Kovács Vince volt gimn., Sárospatak.	65. gy.-e. hadnagy.	Harmadszor az orosz harc- téren; bronzérem.

*-gal jelzettek lapunk volt társszerkesztői.

Név	Minőség	Megjegyzések
Chira László volt gimn., Nagy Mihály.	66. gy.-e. hadnagy.	Nagy és kis ezüst érem. Az orosz harctéren váll-, kar- és láblövést kapott.
Kun Bertalan volt gimn., Felsőméra.	66. gy. e. hadnagy.	Nagy ezüst érem Orosz harc- téren, beosztva gépfegyverhez.
Bassó József 1912. éretts., Cserebakta.	trénhadnagy.	Orosz harctér, láblövés.
Ifj. Csajka Endre volt gimn., Sárospatak.	4. közös tüzér e. hadnagy.	Olasz és orosz harctér. Kis ezüst érem. Dobhártyarepedést szenvedett.
Horváth Lajos 1913. éretts., technikus, Tiszakarád.	34. gy. e. hadnagy.	Orosz harctér. Nagy-, kis ezüst érem, másod oszt. vaskereszt.
Szekeres Géza 1913. éretts., Abaújszina.	85. gy. e. hadnagy.	Orosz harctér.
Sáfrány Jenő végzett hitt.- és joghallg., Szilvás.	34. gy. e. zászlós.	Orosz harctér.
Hatvani Károly volt gimn és joghall., Sárospatak.	65. gy. e. zászlós.	Orosz harctér.
Heuter Miklós 1913. éretts., technikus, Varranó.	66. gy. e. zászlós.	Orosz harctér. Ujabbán gépfegyvernél.
Neumann József volt gimn., tanítójelölt, Sárospatak.	308. gy. e. zászlós.	Orosz és román harctér. Bronz, kis ezüst érem.
Magyar Kálmán 1912. éretts., technikus, Nagydobrony.	10. honv. gy. e. utász-szakasz- parancsnok.	Orosz-, majd román harctér.
Magyar Bertalan 1916. éretts., Nagydobrány.	65. gy. e. önk. tiz.	1916 júniusban Delejoznál gránátlégnyomás.

Név	Minőség	Megjegyzések
Palásthy Barna joghallgató, Budapest.	32. gy. e. hdprd.	Orosz harctér.
Trócsányi György volt gimn., joghall., Sárospatak.	tüzér szakaszv., áttéve a gyalog- sághoz.	—
Pálóczy László volt gimn., joghall., Mád.	10. honv. gy. e. szakaszvezető.	Román harctér.
Prihoda Dezső 1915. éretts., Szomotor.	10. honv. gy. e. szakaszvezető.	Román harctér.
Domonkos János 1915. éretts., Tornujfalu.	3 . gy. e. hdprd.	Orosz harctér.
Bíró Endre 1915. éretts., Abaujvár.	34. gy. e. önk. tiz.	Orosz harctér.
Ifj. Gsontos József 1915. éretts., Sárospatak.	34. gy. e. hdprd.-j.	Orosz harctér.
Juhász József 1915. éretts., Zsurk.	65. gy. e. zászlós.	Orosz harctér.
Kántor Ferenc 1915. éretts., Karcsa	10. honv. gy. e. zászlós.	Orosz és román harctér, nagy ezüst és kis ezüst érem.
Koncsol János 1915. éretts., Telkibánya	34. gy. e. hdprd.-j.	Orosz harctér.
Kósa Barna 1915. éretts., Szamosszeg.	5. gy. e. hdprd.	Orosz harctéren megsebesült.
Marczinek Jenő 1915. éretts., Ungvár.	11. honv. gy. e. zászlós.	Orosz, olasz harctér.

Név	Minőség	Megjegyzések
Németh Béla 1915. éretts., Olcsvaapáti.	5. gy. e. hdprd.	Olasz harctér.
Petrik József 1915. éretts.,	65. gy. e. zászlós.	Orosz harctér.
Jármy László volt gimn., segédjegyző. Nyiregyháza.	65. gy. e. őrzető.	Orosz fogoly.
Benyó Endre 1916. éretts., Cigánd.	65. gy. e. tizedes.	Orosz fogoly.
Bukó Lajos 1916. éretts., Örös.	65. gy. e. őrzető.	Orosz fogoly.
Fekete Imre 1916. éretts., Mezőcsát.	10. honv. gy. e. tiz.	Olasz harctér.
Gazdagh Gyula 1916. éretts., Ladamóc.	65. gy. e. szakaszv.	Olasz harctér.
Pap Zsigmond 1916. éretts., Bés.	66. gy. e. tizedes.	Orosz harctéren kapott gránát- légnyomás miatt kórházban.
Pap Sándor 1916. éretts., Mezővá i.	11. honv. gy. e. hdprd. jel. gépfegyvernél.	Olasz harctér.
Turi Nagy Tivadar 1916. éretts., Ungvár.	11. honv. gy. e. tiz.	Orosz harctér.
Verebényi Géza 1916. éretts., Bacska.	65. gy. e. önkéntes	Orosz harctér.
Weinberger Ignác 1916. éretts., Saujhely.	66. gy. e. tizedes.	Olasz harctér, sebesült, bronzérem.
Pásztor Zoltán 1915. éretts., Sárospatak.	10. honv. gy. e. szakaszvezető.	Román harctér.

KOMÁROMI MÁSODIK KÖNYVE.

Csanak András Bécsben.*)
 Budapest, 1916. Dick Manó
 kiadása. Ára 3 50 korona.

Göthe Homunculusának a pokolba kellett alászállnia, hogy formát találjon a megjelenésre, két magyar tehetségnek pedig a világháború poklát kellett megjárnia, hogy termő életképessége lepattantsa magáról az elösmer-tetéstől elzáró burkot. Az egyik új tagja annak a liri-kus-csoportnak, melynek ez az időszerinti sorrendje: Ballassi, Csokonai, Petőfi, Ady, — Gyóni; a másik reménykeltő folytatója annak az írói iránynak, melynek hordozói: Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, — Komáromi. Gyóni zászlós, krasznajarszki fogságából egy vöröskeresztes grófnővel küldte haza második könyve kéziratát, hogy elmondja, mint lett végvári sásból fegyvertől eltiltott rabja a muszka cárnak és a szerelem-féltésnek, Komáromi zászlós lába épségét veszítve cserélte fel a fegyvert a hadügyminiszteriumi sajtóiroda tollával, amelynek nyomán megragadó színekkel elevenedik meg egy-egy komor harctéri emlék, vagy egy sírjából kikelt kuruc vitéz, kinek lába nyomát hóval lepte be az örök tél; Majd meg a humor derüje ömlik el megnyugodt lelkén, úgy hogy még most is olyan, mint a táborjáró magyar baka: egyik percben bá-nattól könnyes a szeme, a másikon a kacajtól. De ilyen Komáromi, mint a pataki diák életrajzírója is. A *Mint a darvak*-ban együtt búsong Korpa tógátussal, (akinek, mire kifelé indult az iskolából, 3000 liter bort mutatott a kúrti kocsmá rovása) és úgy rémlik neki, mintha a Szélmalom-dombra hajló éjszakában Jávorka Sándornak, a diákhad-nagynak árnya lesködnék Ocskay után; majd — *Jegenyék a szélben* — az édesanyja könnyes emléke merül fel a múltból, ahogy együtt baktat vele a pataki nagy ország-úton első gimnáziumba menőben, aztán meg Bojtorján Pál, Boka Pali és Görény mendikás jóízű diákalakján mosolyodik el. A szülő földjéről is képek, alakok vonódnak el szemünk előtt. A felsőzempléni szelíd kapaszkodókon

* A címelbeszélést lapunk XXXII. évf., 6-ik számában mutattuk be.

szemünkbe tűnik egy-egy bájos, tiszteletkeltő, vagy kacaj-fakasztó egyéniség. Tanulmány alakok, akiket nem ölel bele szerző egy regény cselekvényébe, csak épp megjeleníti egyikét rajzban oly eleven szemléltetéssel, oly szíves szeretettel rajzolva meg őket, hogy az olvasó lelkében is tovább kell élniök. Mint ahogy Koczák Janinak folyton fülébe zúgja a zakatoló vonat, hogy: Koczák Jani — Turbucz Anna jegyesek — jegyesek . . . úgy zsong vissza emlékezetünkben a Komáromi megnyerő írásaiból egy-egy jóízű mondás, egy-egy festői jelző, egy-egy dallamos mondat. Ez egyik legbiztatóbb vonása Komáromi tehetségének, hogy kitűnő előadó. Eleven, friss és változatos. Vérbeli elbeszélő. Élesszemmel fogja fel látnivalóit, biztos kézzel mintázza meg alakjait, és aztán — alapjában véve lírikus lelke — olyan világításba állítja őket, hogy az olvasót sohase hagyhatják hidegen.

Ennek a könyvének különösen az előadás elevenisége ad értéket. Nem ad gondosan komponált történetet, kidolgozott rajzot, hanem egy sopánkodó felkiáltással, egy meglepő állítással belekap a beszédbe mintegy megvesztegetve érdeklődésünket s beszéde folytán kialakul az ember, akit aztán mozgat valami apróbb esemény, többnyire valami kis tragikomédia, aminek saját maga az okozója ügyefogyottsága, vagy félszége révén. Egy fordulat, hasonlat, megjegyzés csattanó fest, jellemez, kacagtat. Szereti már a névvel megcsiklandozni az olvasó kacagó kedvét; egy bajjaljáró, kilenc szál bajszú segédjegyzőnek, aki a hónap nagy részén bibictojáson tengődik, ad egy ilyen tragikus nevet: *Zács Felicián*. A hatalmaskodó, kisebbek vérit szívó kivénült mandúrnak: *Görény*, a dinnyén és parizeren élőködő filozopternek: *Mócsing*, a lovag-jogásznak: *Veer Bulcsú* stb. — Ilyen emberek dolgairól szólván egészen stílszerű egy-egy ilyen népi hasonlat: Zács úgy el volt keseredve, mint a dobói brindza. *Csanakban* vérré válik a serital, mint barátban a lencse. — Fordulatos elbeszélőre vall nem egy rajzának a befejezése is. Mikor azt akarja kifejezni, hogy *Csalma* mérhetetlen gögje mint szegi szárnyát felesége kardos felléptére, ezt így mondja el: — „Mi történt vele, nem tudom. De azóta, ha tépett hajú s nagyon felpofozott embert látok, gyakran jut az eszembe.“ Látszólag, befejezetlen az elbeszélés, de a következő mondat

metaphorája a legélesebb nappali világításban mutatja be Csalma tragédiáját.

Térszükében nem vehetem sorra a kötet valamennyi darabját. A Komáromi, mint elbeszélő c. tanulmányom megírását is későbbre hagyom. Ellenben apellálok arra a véleményre, mely a mi Komáromi Jánosunk felől egyre szélesebb rétegekben alakul ki s mely Komáromi értékét és szeretetre méltóságát tekintve, máris Mikszáth népszerűségét jósolja neki.

És a jelekből bátran következtetjük, hogy Komáromi János ki is fogja azt érdemelni!

kg.

HIREK.

Nem kondul már meg a kecskeméti öreg templom nagy harangja, sirása, szava nem széledez már el a monostori zöld erdő galambfészkes sátoráig. . . Elnémult, mint az az istenáldott pataki diák, akinek a harang kondulása, vadgalamb sirása oly fájón zsondult szívébe, hogy kifeslett lelkén a legfinomabb szövegű magyar nóta. Pataki fiúk! titek ez a nóta, ne engedjétek soha elnémulni. Nektek kultuszt kell csinálni ebből a nótából, legyetek sirató szavú legátusai annak a virágos lelkű, csupaszív pataki diáknak, aki keblére ölelte a magyar pusztá leg-rígatósabb hegedűsét, elsírták szívük fájdalmát a csacsogó Tiszának, szárnyára kapta a csapongó szellő, kirepült vele a Hortobágyra, elkószált a Balatonra, bebarangolt Székelyország méla hegyeibe, belebúsult vele a hegyaljai szüreték vigságába, míg meg nem tanulta az egész magyar föld — és ime, a volt pataki diák lelke összeölelkezik ebben a nótában minden fájó lélekkel. Ezért nem fog elnémulni soha a kecskeméti öreg templom nagy harangja, siratni fogja a nemzet nótafáját. . . Pataki fiúk, nótaszerető gömöri diákok tanítsátok meg a kollégium utánatok jövő fiait erre a nótára, vigyék magukkal az élet útjaira, mint vigasztaló örökséget és ne engedjék, ne engedjétek elhalványulni Radnóti Pósa Zsigmond örökéig áldott emlékezetét. . .

Szerkesztőségünket szomorú kötelességmulasztás elé állította a hadas idősk hányavetettsége. Theologus munkatársainkat szárnyra eresztette az Almamáter, jogász dolgozó társaink — akikre a re-

ménység szemével néztünk, hogy ha mink elme gyünk, tovább folytatják a munkát — a honvédszorongással vívják iskolánk, nemzetünk dicsőségét, úgy, hogy jövő évi szerkesztőségünket nem tudtuk megalakítani. A közönséget azonban kérjük, tartsa fenn jóindulatát Közlönyünk iránt s ha ismét megjelenhet, fogadják a régi szeretettel!

Az lluska katonája címmel kapunk egy novellát Lengyel Gyula szendrőládi ref. lelkésztől, volt pataki theológustól Lengyel Gyula a „Falú cselédje és egyebek” c. könyvével belépett kedvvel olvasott íróink gárdájába. Nagyon megnyerő az az istenadta természetes egyszerűség, amelylyel ír, az az élethű ábrázoló-mód, melylyel a magyar parasztot élénk állítja. Írásai a Budapesti Hirlap és Pesti Napló tárcáiból egyre nagyobb közönséget hódítanak meg a melegszívű írónak, ki egyszer könnyekig meghat, máskor könnyekig megkacagtat. Szerző a jelen számunkban közölt rajzát legbájosabb írásának tartja. Alighanem igaza van, de igazunk van nekünk is, ha azt reméljük, hogy még sok ilyen bájos dolgot olvashatunk majd tőle!

Onként jelentkező theológusok.

A román háború kitörésével Könyves István végzett theológus, Béres Márton, Györke István, Kósa Szabó Pál, Kukoró Ferenc, Lakatos Gyula a 10. honv. gy.-ezred vezetésénél fegyveres szolgálatra jelentkeztek.

Dr. Osváth Gyula. jogakadémiánk rk. tanára, a kassai kir. jogakadémián a jogtörténet és egyházjog tanszékére nyilvános rendkívüli tanárnak a VIII. fizetési oszt.-ba kineveztetett. Dr. Osváth

Gyula szakvélemények szerint komoly értékű munkákkal vonta magára a jogi körök figyelmét és mikor örömmel adjuk hírül munkatere szélesbülését, reménnyel nézünk további emelkedése felé!

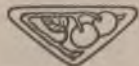
Új házások. Komáromi János író, vadászhadnagy Legényéről, nőül vette Soltész Irénkét Legényéről. — Csabay István, cserebaktai ref. lelkész nőül vette Csiky Irmuskát Miskolcra. — Kassay Jenő, volt tanuló társunk, Máv. tisztviselő Alsómihályiból eljegyezte Kiss Gizikét Soborsinból. — Fekete István, szállószárdi lelkész eljegyezte Tóth Ilonkát Tiszadobról. Sok szerencsét kívánunk!

Szénior, alkönyvtárnok. Az 1916—17. évre a köziskolai szék

széniorrá Stunda István, alkönyvtárnokká Szabó Andor végzett hittanhallgatókat választotta meg. Az új hivatalnokokat az ifjúság is szívesen üdvözli megtisztelő állásukban.

Új hadnagyaink: Both József, Brzorád Rezső, Gérecz Ödön, Komáromi János (januártól viszsza-menőleg), Makkay János, Máthé László (nagy ezüst), Szabó Károly, Virág Sándor.

Lapunk utolsó száma a nyomda rendkívüli elfoglaltsága miatt októbernél előbb nem jelenhetett meg. Az új tanév megkezdésével örömmel halljuk, hogy az ifjúságban komoly akarat mutatkozik a *Közlőny további megjelentetésére*. Így hát ismételten kérjük olvasóink szíves, maradandó támogatását!

Koméniusz

mozgószínház Sárospatakon.

Tökéletes, szolid képek több világhírű cégtől, Gyönyörű vidékek, állatfajok, ipari telepek, természeti szépségek ismertetése minden előadásakor.

Kitűnő előadások!!

Minden vasárnap két előadás. D. u. 4—6-ig és 8—10-ig. Belépti díjak: Zártszék 1 K 20 f., I-ső hely 1 K, II. hely 80 fill., III. hely 60 fillér. Főiskolai, tanítóképezdei ifjak jegyei egy hellyel magasabbra érvényesek. Gyermekek 10 éven alul 60 fillér. AZ IGAZGATÓSÁG.

KOMÁROMI:

Mit búsulsz kenyeres?...

c. nagyszerű könyve

kapható

a Főiskola könyvkeresk.-ben.

**Ez a hely
hirdetések részére kiadó!**

A főiskolai könyvkereskedésben bárhol megjelent könyvek eredeti bolti árban kaphatók.

Raktáron: Jogi, theologiai, szépirodalmi, imakönyvek és ifjúsági iratok. Írószerek, levélpapírok, hegedü-kellékek, festészeti és fényképészeti cikkek jutányos áron kaphatók. — Vidéki megrendeléseket azonnal elintézzük.

Főiskolai könyvkereskedés és könyv-
kötészeti kezeléség. Sárospatak.

Nagy választék képeslapokban, he'enkint ujdonság!
Háborus iratok. Térképek.

A 'Központ' vendéglőben

minden, ami jó. kapható. Kő-
bányai sörök, izletes ételek,
különféle villásreggelik, ki-
tűnő zaclik, jó borok. Ezen-
kívül elvállal bankettek ren-
dezését, bálokban ételek és
italok szolgáltatását s jó, tiszta
kiszolgálásról gondoskodik

Klein Ábrahám,
a „Központ” tulajdonosa.

S HA NINCS STENDIG S.

pontosan járó órája, keresse meg
órás és ékszerész sárospataki üz-
letét, mely a legmegbízhatóbb bevásárlási
forrás. — Zseb és ébresztő órák, arany
ezüst és szíj láncok, mindennemű ék-
szerek a legnagyobb választékban kap-
hatók. — Villanylámpák a legkülönbébb
kivitelben, 6 óráig égő elem csak 50 fill.
Becserél s javít órákat két évi jótállással.

NYOMTATVÁNYOK

ugymint
heti és havi folyó-
iratok, üzleti nyomtatványok,
levélpapírok, borítékok, névjegyek,
stb. stb. a legmodernebb kivitelben
készülnek a Reform. Főiskolai
nyomdában Sáros-
patakon.